

Aan
Provincie Overijssel
Remco Reurink

Emmastraat 16
8011 AG Zwolle
T (038) 423 64 64
E info@ecogroen.nl
I www.ecogroen.nl

Notitie

Contactpersoon	Kenmerk	Status	Datum
Marco van der Sluis	16-133A	definitief	30 oktober 2018

Betreft

Aanvullende informatie ontheffingsaanvraag project 'Ruimte voor de Vecht – deelgebied Rheezermaten' met zaaknummer Z-HZ_WNB-2018-002984

Inleiding

In uw brief van 14 september 2018 verzoekt u om aanvullende stukken aan te leveren en toelichting te geven op de aangevraagde ontheffing van de Wet natuurbescherming met zaaknummer Z-HZ_WNB-2018-002814. In deze notitie verschaft Ecogroen namens Waterschap Vechtstromen de gevraagde informatie en verwijzen we naar bijgevoegde stukken. De aangehouden volgorde komt overeen met de volgorde van de vragen in uw brief. Uw vragen zijn hier steeds vet gedrukt waarna de toelichting volgt.

Onduidelijkheid plangebied

1. Het is onduidelijk voor welk deelgebied ontheffing wordt aangevraagd. Wordt de aanvraag nu gedaan voor alleen voor het deelgebied Rheezermaten (het aangevraagde plangebied), of geldt de aanvraag ook voor het deelgebied Lange Kampen-Burcht? Indien u ook ontheffing wilt voor het deelgebied Lange Kampen-Burcht, dan verzoek ik u het activiteitenplan aan te vullen voor dit deelgebied. Het activiteitenplan richt zich nu enkel op deelgebied Rheezermaten. Het is dan goed mogelijk dat ook ontheffing nodig is voor andere soorten die voor komen in deelgebied Lange Kampen-Burcht.

We kunnen ons de onduidelijkheid op dit punt voorstellen. De ontheffingsaanvraag geldt voor het gehele onderzoeksgebied dat is weergegeven in figuur 2-1 in het Activiteitenplan van HaskoningDHV¹ en is in dit document voor het gemak 'Rheezermaten' genoemd. Het onderzoeksgebied bestaat echter uit de deelgebieden Rheezermaten én Lange Kampen-Brucht (zoals zijn onderscheiden in figuur 1.1 uit het Flora- en Faunonderzoek Ruimte voor de Vecht van Ecogroen²). Een aanvulling van de ontheffing is zodoende niet aan de orde.

---

¹ Rosendal, E. (2018). Activiteitenplan Rheezermaten. Activiteitenplan behorende bij de ontheffingsaanvraag beschermde soorten. HaskoningDHV BV, Groningen.

² Sluis, M. van der (2017). Flora- en faunaonderzoek Ruimte voor de Vecht: traject Junne-Hardenberg. Inventarisatie en beoordeling in het kader van de Wet natuurbescherming, onderdeel soortbescherming. Rapport 16-133A. Ecogroen bv, Zwolle.

Notitie

Amfibieën, reptielen, vissen en insecten

2. De heikikker is onderzocht op 26 maart, 1 april en 4 april 2016. Is toen alleen het plangebied onderzocht, of zijn alle deelgebieden (ook Stegeren, Beerze, Karshoek, Lange Kampen-Brucht) op die dagen onderzocht? Ik verzoek u een nadere toelichting te geven welke deelgebieden wanneer onderzocht zijn, hoe lang deze onderzoeken duurden en door hoeveel personen het onderzoek is uitgevoerd. Deze vraag geldt op dezelfde wijze ook voor de poelkikker en de kamsalamander

Alle onderzoeken zijn conform de geldende inventarisatieprotocollen/ kennisdocumenten en door deskundige ecologen van Ecogroen uitgevoerd. We hebben geen overzicht van de precieze start- en eindtijden van veldbezoeken beschikbaar. Voor Heikikker, Poelkikker en Kamsalamander zijn in inventarisatieprotocollen ook geen voorschriften voor specifieke begin- en eindtijden beschreven, maar zijn juist de periode van onderzoek en de weersomstandigheden relevant. Het opschrijven van begin- en eindtijden is alleen relevant voor soorten waarvoor specifieke begin- en eindtijden voor veldbezoeken gelden (bijvoorbeeld vleermuizen) om te kunnen controleren of het onderzoek op een deugdelijke manier is uitgevoerd. Voor een overzicht van alle relevante veldrondes met weersomstandigheden verwijzen we naar bijlage 2 van het Flora- en Faunonderzoek Ruimte voor de Vecht.

Voor Heikikker is op 26 maart, 1 april en 4 april 2016 door twee personen onderzoek uitgevoerd die afzonderlijk alle potentiële voortplantingswateren zijn afgelopen (zie figuur 1 voor de veldkaart). Potentiële voortplantingswateren zijn alle poelen, ondiepe plassen en ondergelopen graslanden. Gekozen is voor dagen met gunstige weersomstandigheden (zonnig weer en weinig wind). Op 26 maart en 1 april 2016 is gestart ter hoogte van de uiterwaarden van de Vecht bij Beerze (referentielocatie³) op het moment dat de temperatuur gunstig was (vanaf circa 10-11 uur) om roepende Heikikkers te inventariseren. Omdat roepende dieren werden waargenomen bij Beerze zijn aansluitend alle andere potentiële voortplantingswateren bezocht om roepende dieren te inventariseren. Op 4 april 2016 zijn alle potentiële voortplantingswateren nogmaals onderzocht, waarbij vooral gezocht is naar eiafzet van Heikikker.

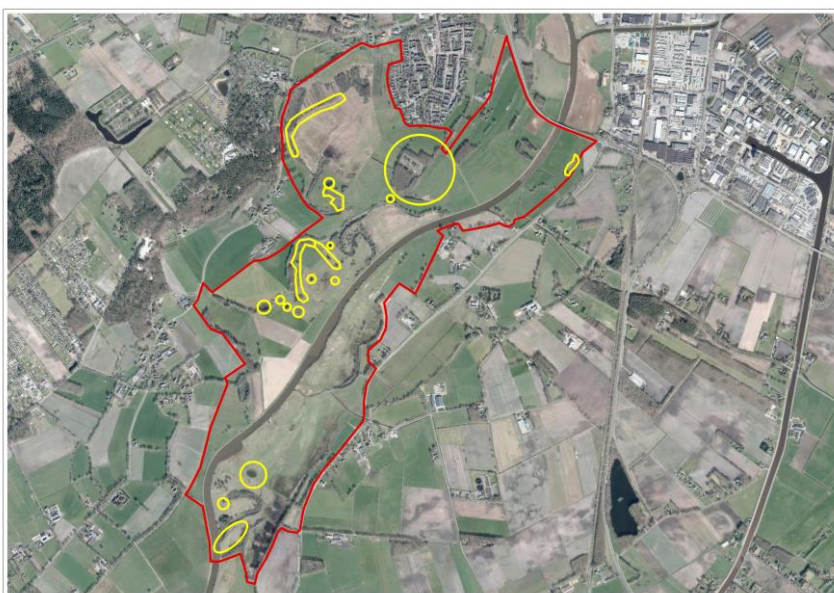
³ Voor inventarisatie van Heikikker is heel precies plannen van het veldonderzoek van groot belang, omdat de piek in kooractiviteit kort is en per locatie kan verschillen. Zo roepen heikikkers in een beschut bosven vroeger in het jaar dan in ondergelopen grasland in een uiterwaard. Daarom hebben we gebruik gemaakt van een referentielocatie: een bekende locatie met Heikikker in de omgeving van het onderzoeksgebied met een vergelijkbaar biotoop. Als op de referentielocatie kooractiviteit wordt vastgesteld, dan mag aangenomen worden dat ook in de rest van het onderzoeksgebied kooractiviteit plaatsvindt.

Notitie

Figuur 1: Veldkaart met bezochte wateren voor Heikikker (rood omlijnd)

Het onderzoek naar Poelkikker is op 13 mei 2016 door twee personen uitgevoerd die afzonderlijk alle potentiële voortplantingswateren zijn afgelopen. Potentiële voortplantingswateren zijn alle rijk begroeide, visarme wateren in het gebied (zie figuur 1.2 voor de veldkaart). Tijdens een (lange) velddag zijn volwassen groene kikkers met een schepnet gevangen ter determinatie en zijn ook roepende poelkikkers in kaart gebracht. Avondbezoeken zijn op 21 en 22 juni door één persoon uitgevoerd (vanaf de avondschemering tot ver na middernacht). Tijdens de avondbezoeken zijn roepende poelkikkers in kaart gebracht.

Figuur 2: Veldkaart met bezochte wateren voor Poelkikker (geel omlijnd)

Het onderzoek naar Kamsalamander is op 21 en 22 juni 2016 door één persoon uitgevoerd die alle potentiële voortplantingswateren is afgelopen. Potentiële voortplantingswateren zijn alle poelen en ondiepe plassen (vergelijkbaar

Notitie

met Heikikker: zie figuur 1). Tijdens deze twee (lange) velddagen zijn wateren bemonsterd met een schepnet (standaardmodel van RAVON, met een gestrekte maaswijdte van 3 millimeter en een netgrootte van 70x40 centimeter) om larven van Kamsalamander te vangen. Tijdens het onderzoek naar Poelkikker en Grote modderkruiper op 13 mei 2016 zijn deze wateren ook bemonsterd met een schepnet, waarbij extra aandacht uit is gegaan naar Kamsalamander.

3. Ik verzoek u een nadere toelichting te geven waarom de ringslang niet verwacht wordt binnen het plangebied.

In de NDFF⁴ zijn geen (recente) waarnemingen bekend van de soort in het onderzoeksgebied en omgeving en daarnaast zijn tijdens alle uitgevoerde veldbezoeken ook geen waarnemingen van Ringslang gedaan in het onderzoeksgebied. Bovendien wordt het onderzoeksgebied o.a. door vrijwilligers en medewerkers van Staatsbosbeheer regelmatig onderzocht op allerlei soortgroepen. Tijdens deze inventarisaties zijn de afgelopen 30 jaar ook geen Ringslangen waargenomen. Ringslang wordt op basis van het ontbreken van bekende verspreidingsgegevens niet verwacht in het onderzoeksgebied.

4. Waarom is er geen visonderzoek uitgevoerd in het plangebied van Rheezermaten, en indien aan de orde ook Lange Kampen-Burcht? De loop van de Vecht wordt veranderd, en sloten worden gedempt of vergraven. Waarom is niet onderzocht op vissen? Hoe weet u dat de grote modderkruiper of kwabaal niet geschaad worden door uitvoering van het project? Ik verzoek u op kaart aan te geven waar in het plangebied (Rheezermaten, en indien aan de orde ook Lange Kampen-Burcht) waar en wanneer het visonderzoek heeft plaatsgevonden

5. Zijn te dempen of veranderen watergangen of watergangen die straks overstroomd kunnen raken onderzocht op de aanwezigheid van de grote modderkruiper en de kwabaal? Zo ja, dan verzoek ik de onderzoeksdata en de inventarisatiewijze. Zo nee, waarom heeft u geen onderzoek gedaan naar deze soorten?

Het gehele onderzoeksgebied (deelgebieden Rheezermaten én Lange Kampen-Brucht) is op 13 mei 2016 onderzocht door twee personen tijdens een lange velddag. Alle wateren (o.a. sloten, beken, poelen en oude rivierarmen) zijn met een schepnet bemonsterd. De locaties met hoge verwachtingswaarde voor Grote modderkruiper zijn intensief onderzocht (om de 10-25 meter). Overige wateren zijn steekproefsgewijs bemonsterd. Gericht onderzoek naar Kwabaal is niet uitgevoerd, omdat geen geschikt leefgebieden aanwezig zijn (zie volgende punt).

6. Komen de grote modderkruiper en de kwabaal in de Vecht voor en heeft het verleggen van de Vecht een effect op de migreerbaarheid van de Vecht? Waarom zijn er geen vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van beide soorten aanwezig in de Vecht? Indien voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de soorten geschaad worden door veranderingen in watergangen of de Vecht, dan heeft u aanvullend ontheffing nodig voor deze soorten. Ik verzoek u daarbij aan te geven voor welke verbodsbepalingen u ontheffing wilt, en welke mitigerende maatregelen u zal treffen?

Grote modderkruiper en Kwabaal komen incidenteel voor in de Vecht. Dit blijkt ook uit waarnemingen in de NDFF.

Grote modderkruiper prefereert visarme, rijk begroeide wateren die aanwezig zijn in de uiterwaarden van de Vecht. In deze wateren is Grote modderkruiper echter niet aangetroffen, ondanks intensief onderzoek. Binnen het onderzoeksgebied zijn nauwelijks open waterverbindingen tussen de Vecht en aangrenzende wateren in de uiterwaarden aanwezig (alleen bij de monding van de Bruchterbeek in de Vecht bij Hardenberg). Vooral na hoog water kunnen incidenteel grote modderkruipers in de Vecht en in de wateren in de uiterwaarden voorkomen. De Vecht zelf vormt voor Grote modderkruiper marginaal biotoop door de aanwezigheid van veel roofvis.

---

⁴ NDFF (2018). Geraadpleegd op 17-10-2018.

Notitie

Kwabaal heeft een voorkeur voor overstromingsvlaktes als voortplantingsplek en opgroeigebied voor visbroed. Volwassen dieren hebben een voorkeur voor koudwaterhabitat (o.a. diepe wateren en kommen in de vorm van meren en kolken). Beide biotopen ontbreken binnen het onderzoeksgebied. Door uitzettingen van Kwabaal in Duitsland (zie kader op de volgende pagina) kunnen incidenteel kwabalen in de Vecht voorkomen. Geschikte leefgebieden liggen vooral in benedenstroomse delen van de Vecht en Zwarte water.

Van vaste rust- en verblijfplaatsen is voor Kwabaal en Grote modderkruiper geen sprake binnen het onderzoeksgebied. Van beide soorten worden alleen incidenteel rondzwervende of langstreckende exemplaren verwacht.

Duitse Kwabalen in de Vecht

Kwabaal wordt in Nederland gezien als één van de meest bedreigde zoetwatervissen. De achteruitgang wordt vooral veroorzaakt door de striktere waterbeheersing. Overstromingsgebieden rond meren, beken en rivieren staan daardoor in het vroege voorjaar minder vaak en lang blank, waardoor opgroeigebied van jonge Kwabaalbroed verdwijnt.

In het Duitse stroomgebied van de Vecht worden door de lokale hengelsportverenigingen van Nordhorn en Schüttorf sinds 2000 jonge Kwabalen geherintroduceerd. De uitgezette (wilde) dieren zijn afkomstig uit meren en andere wateren in Sleeswijk-Holstein (omgeving Hamburg).

Tot en met 2014 zijn naar schatting 2000 Kwabalen uitgezet. Ook de komende jaren zullen de uitzettingen voortgezet worden en zelfs uitbreiden, omdat de buur-hengelsportvereniging Neuenhaus ook gaat starten met het uitzetten van Kwabalen. De verwachting is dat een (groot) deel van de Duitse dieren in Nederland terecht komt.

Kwabaal (Foto: SVON)

Bron: Faunaonderzoek Zwolle en De Horte 2012-2013⁵

⁵ Sluis, M. van der (2014). Faunaonderzoek Zwolle en De Horte 2012-2013. Inventarisatie van zoogdieren, broedvogels, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en sprinkhanen. Rapport 11-430. EcoGroen Advies BV, Zwolle.

Notitie

7. In het onderzoeksrapport van Ecogroen wordt het onderzoek naar de beekrombout weergegeven onder paragraaf 2.9.1. Zijn de onderzoeken op de vermelde data ook uitgevoerd in het plangebied? Zo ja, wat waren de uitkomsten van dat onderzoek in het plangebied. Indien geen onderzoek gedaan is in het plangebied, dan moet u nader toelichten waarom dit niet noodzakelijk was.

8. Omdat de soort wel in deellocatie Stegeren is aangetroffen, is de kans groot dat de (larven van de) beekrombout wel voorkomen in het plangebied. Kunnen larven van de beekrombout aanwezig zijn in de Vecht, en geschaad worden tijdens de werkzaamheden? Indien (mogelijk) larven leven in de Vecht, en geschaad worden door het verleggen van de Vecht, dan verzoek ik u aanvullend ontheffing aan te vragen voor deze soort. De Vecht is in dat geval namelijk de vaste voortplantingslocatie. Ik verzoek u daarbij aan te geven voor welke verbodsbepalingen u ontheffing wilt, en welke mitigerende maatregelen u zal treffen.

De onderzoeken naar Beekrombout zijn op 13 mei 2016 uitgevoerd door op de oevers te zoeken naar larvehuidjes en pas uitgesloten volwassen libellen. Daarnaast hebben twee vrijwilligers van Staatsbosbeheer (met name Johan Poffers) in mei-juni 2016 ook inventarisaties voor Beekrombout uitgevoerd. Bij dit onderzoek is Beekrombout niet aangetroffen binnen het onderzoeksgebied.

Bij deellocatie Stegeren heeft de oeverzone een ander karakter dan de oeverzones in het onderzoeksgebied zoals ook beschreven is in paragraaf 3.8.2 van het Flora- en Faunonderzoek Ruimte voor de Vecht. Binnen deellocatie Stegeren is Beekrombout aangetroffen in de buitenbocht van de rivier met een afkalvende, zandige oever en stromend water. Binnen het gehele onderzoeksgebied (deelgebieden Rheezermaten én Lange Kampen-Brucht) zijn alleen zeer rijk begroeide en slibrijke oeverzones aanwezig en bovendien is de stroomsnelheid laag in grote delen van het jaar. Dergelijk biotoop is ongeschikt als voortplantings- en opgroeigebied voor larven van Beekrombout. Aanwezigheid van larven van Beekrombout is daardoor uitgesloten in het onderzoeksgebied. Een ontheffing voor Beekrombout is niet aan de orde.

Zoogdieren

9. Zijn alle te kappen bomen in het plangebied onderzocht op holten en scheuren, dus ook te kappen bomen in (ontoe-gankelijke) moerasbossen? Zo nee, waarom heeft dit niet gedaan? Hoe kunt u desondanks toch het voorkomen van verblijfplaatsen van vleermuizen uitsluiten?

Ja, alle te kappen bomen in het plangebied zijn onderzocht op holten en scheuren (niet aanwezig).

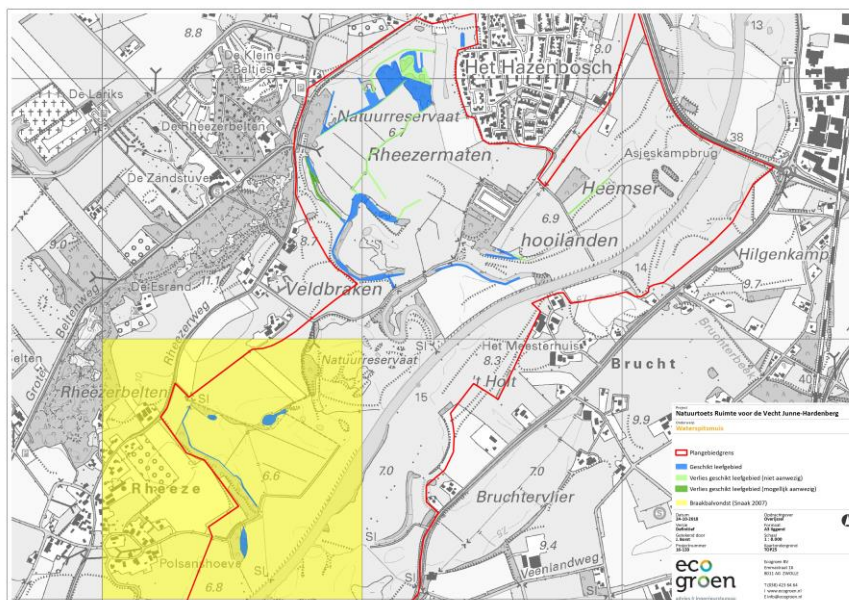
10. Op welke dagen is onderzoek naar de eekhoorn uitgevoerd in het plangebied? Wanneer geen onderzoek naar deze soort is uitgevoerd, dan dient u te onderbouwen waarom geen onderzoek naar deze soort is uitgevoerd.

Het onderzoek is uitgevoerd op 11 maart 2016 door drie personen (zie bijlage 2 van het Flora- en Faunonderzoek Ruimte voor de Vecht).

11. Ik verzoek u op kaart aan te geven waar potentieel leefgebied van de waterspitsmuis aanwezig is in het plangebied. Ik verzoek u tevens om op deze kaart aan te geven waar potentieel leefgebied verdwijnt door de werkzaamheden.

Potentieel leefgebied van Waterspitsmuis is aangegeven in bijlage 3 kaart 4 van Flora- en Faunonderzoek Ruimte voor de Vecht. In figuur 3 is aangegeven waar potentieel leefgebied van Waterspitsmuis verdwijnt binnen het onderzoeksgebied. In totaal gaat slechts 0,15 hectare leefgebied verloren binnen gebied dat niet is onderzocht door Ecogroen.

Notitie

Figuur 3: Werklocatie en leefgebieden Waterspitsmuis

12. Het is niet helemaal duidelijk geworden of de overstromingsfrequentie en -duur veranderen door het verleggen van de Vecht en de hydrologische aanpassingen in het plangebied. Indien delen van het plangebied kunnen overstromen waar dit voorheen nooit gebeurde, of waar het vaker zal optreden, dan verzoek u ik aan te geven wat hiervan de effecten zijn op de waterspitsmuis.

De inundatiefrequentie hangt vooral af van de grootte en vorm van het profiel van de Vecht en de ruimte in het winterbed. Omdat dit profiel slechts zeer beperkt aangepast wordt (iets breder en iets ondieper) verandert de inundatiefrequentie nauwelijks. Ook uit de modelberekeningen blijkt dat een T=1 en T=10 situatie er ongeveer hetzelfde uit zullen zien voor en na de ingrepen⁶. Leefgebied van Waterspitsmuis overstroomt in de toekomstige situatie daarvoor niet vaker of langer dan in de huidige situatie. De hydrologische aanpassingen leiden daardoor niet tot negatieve effecten op Waterspitsmuis.

13. De waterspitsmuis is onderzocht in het deelgebied Rheezermaten. Indien ook deelgebied Lange Kampen-Brucht onderdeel vormt van uw aanvraag, dan verzoek ik u aan te geven waarom geen onderzoek gedaan is naar de waterspitsmuis in deelgebied Lange Kampen-Brucht?

Binnen deelgebied Lange Kampen-Brucht ontbreekt geschikt leefgebied voor Waterspitsmuis op locaties waar werkzaamheden plaatsvinden.

14. In deelgebied Rheezermaten zijn alleen incidenteel gebruikte dassenburchten aangetroffen. Vermoedelijk worden deze af en toe bewoond door dassen die verblijven in de kraamburcht op de Rheezerbelten. Ik verzoek u per dassenburcht aan te geven wanneer deze dassenburchten in het plangebied zijn onderzocht, en aan te geven wanneer deze dassenburchten voor het laatst in gebruik zijn geweest door de das. Wat wordt bedoeld met incidenteel gebruik van een dassenburcht?

⁶ Salomons, M. (2018). Toets gebiedsbescherming Ruimte voor de Vecht: plangebied Rheezermaten. Toetsing van de herinrichtingsmaatregelen aan het onderdeel gebiedsbescherming Wet natuurbescherming en NNN. Rapport 16-133B. Ecogroen bv Zwolle

Notitie

De burchten in de Rheezermaten zijn door één persoon onderzocht op 11 maart 2016 en op 21 juni 2016. Aanvullend is gebruik gemaakt van monitoringsgegevens Stichting Das en Vecht die de burchten vanaf 2008 minimaal twee keer per jaar monitort. De laatste monitoringsronde heeft plaatsgevonden op 24 oktober 2018.

In 2016 is vastgesteld dat op drie plekken (oude) burchten aanwezig zijn die door dassen incidenteel in gebruik waren. De meest westelijke bucht bestond uit één belopen pijp waarop destijds een pootafdruk van Das is vastgesteld. De centrale burcht bestond destijds uit vier onbelopen pijpen en de meest oostelijke burcht uit één onbelopen pijp. Uit het monitoringsonderzoek van Stichting Das & Vecht is gebleken dat de afgelopen twee jaar geen recente bewoningssporen zijn aangetroffen bij de burchten in de Rheezermaten. Hierdoor wordt verwacht dat de burchten geen belangrijke functie hebben voor Das. Incidenteel gebruik (incidenteel een dag overnachten of gebruik als vluchtplek bij onraad) is wel mogelijk. Naar verwachting heeft vooral de meest westelijke burcht deze functie: deze burcht is kort voor 21 juni 2016 voor het laatst in gebruik geweest.

15. Werkzaamheden binnen de verstoringszone van de das (50 meter) hebben volgens u een beperkte aard en korte uitvoeringsduur. Ik verzoek u dit nader te onderbouwen. U dient op kaart aan te geven waar de dassenburchten liggen en waar de werkzaamheden worden uitgevoerd. U dient tevens aan te geven wanneer de werkzaamheden worden uitgevoerd in de omgeving van de aanwezige dassenburchten en waarmee en hoe lang deze werkzaamheden duren. Deze informatie is nodig om te beoordelen of er geen overtreding plaats vindt ten aanzien van de das.

Voor de kaart met de ligging van Dassenburchten verwijzen we naar figuur 4 bij vraag 16. Het gaat om burchten die incidenteel door Das in gebruik zijn en alleen af en toe door een Das bewoond worden (gebruik is voor het laatst vastgesteld op 21 juni 2016: zie vraag 14). Op dit moment is niet bekend wanneer de werkzaamheden worden uitgevoerd, aangezien nog geen aannemer is geselecteerd om de werkzaamheden uit te voeren. Alleen ter hoogte van de meest oostelijke burcht wordt op circa 40 meter afstand van een burcht gewerkt (graven nieuwe Vechtmeander). De andere twee burchten liggen op grotere afstand van werklocaties (> 80 meter). Verwacht wordt dat het graven van de nieuwe Vechtmeander met een kraan wordt uitgevoerd en de werkzaamheden binnen de zone van 50 meter van de burcht binnen enkele weken zijn afgerond.

De afgelopen 2 jaar zijn geen bewoningssporen bij de burchten aangetroffen. Voor specifiek de burcht die binnen 50 meter van de werkzaamheden ligt, is deze periode zelfs nog langer (minimaal 2,5 jaar). Ook blijkt dat de juist bij de meest westelijke burcht (buiten de verstoringszone van de werklocaties) voor het laatst bewoningssporen zijn aangetroffen. De geplande werkzaamheden leiden niet tot het (permanent) verlaten van de burchten en daarmee tot overtreding van verbodsartikelen ten aanzien van Das.

16. Er is volgens u geen sprake van verlies van onmisbare foerageergebieden van de das, aangezien de belangrijkste foerageergebieden (extensief beheerde graslanden) behouden blijven, het verlies van foerageergebied beperkt blijft en voldoende alternatieve foerageergebieden resteren. Dit is voor ons niet goed toetsbaar. Op dient op kaart aan te geven waar foerageergebieden liggen en welke foerageergebieden (tijdelijk en permanent) ongeschikt worden?

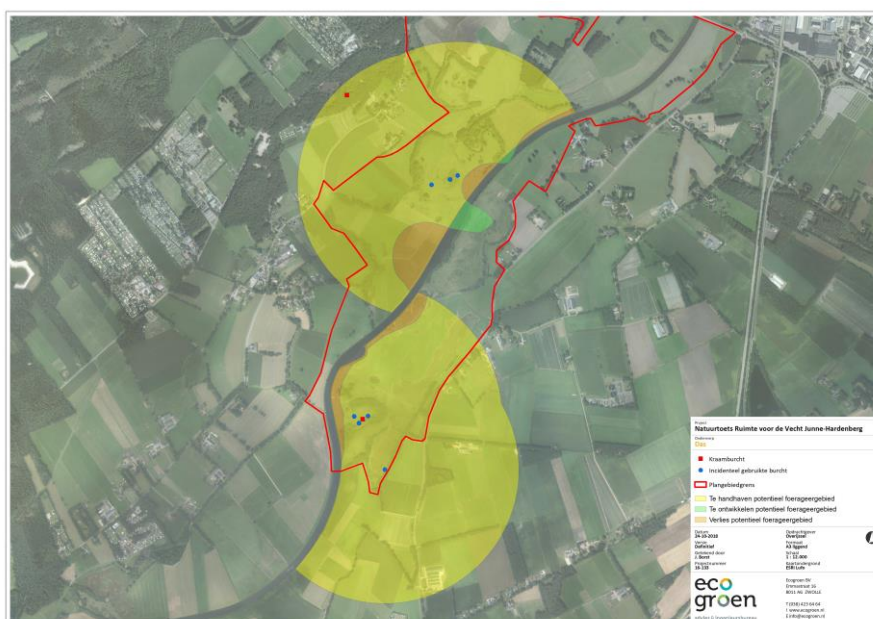
Op de kaart in figuur 4 is aangegeven waar foerageergebieden van Dassen liggen. Hierbij is het uitgangspunt dat Dassen vooral foerageren binnen een zone van 750 meter rondom de burchten en dat de Vecht een natuurlijke grens van het territorium vormt. Op de kaart is te zien dat alleen leefgebied permanent verdwijnt op locaties waar nieuwe Vechtmeanders worden gegraven. Niet op kaart weergegeven zijn locaties met een zeer beperkt ruimtebeslag. In veel gevallen worden dergelijke locaties netto geschikter als foerageergebied voor Das. Het gaat bijvoorbeeld

Notitie

om de aanleg van bermen langs paden. Ook ontwikkelt zich foerageergebied van Das door de aanleg van Vechtmeanders (zie figuur 4) en ter plekken van verspreid liggende te dempen sloten (eveneens niet op kaart).

Samengevat gaat beperkt foerageergebied van Das verloren, maar blijft ruim voldoende alternatief foerageergebied aanwezig (ook door de ontwikkeling/ beschikbaar komen van nieuwe foerageergebieden).

Figuur 4: Werklocatie en foerageergebieden Das

17. U dient tevens te motiveren waarom de das de huidige dassenburchten in gebruik kan blijven houden gedurende de uitvoering van de werkzaamheden in het plangebied. Is de verstoring door de werkzaamheden zodanig dat de das een dassenburcht (tijdelijk) moet verlaten?

Zie hiervoor ook het antwoord bij vraag 15. Er bestaat een kleine kans dat Das de meest oostelijke burcht een korte tijd niet kan gebruiken door verstoring als gevolg van de werkzaamheden. Omdat de oostelijke burcht niet in gebruik is, komt de functionaliteit van de aanwezige verblijfplaats momenteel niet in gevaar.

18. U dient tevens te motiveren waarom de das de te behouden foerageergebieden in gebruik kan blijven houden gedurende de uitvoering van de werkzaamheden in het plangebied. Is de verstoring door de werkzaamheden zodanig dat de das een minder goed kan foerageren, rekening houdende met geluidsverstoring en afname van foerageergebieden?

Door de werkzaamheden gaat beperkt foerageergebied van Das verloren, maar blijft ruim voldoende alternatief foerageergebied aanwezig (ook door de ontwikkeling/ beschikbaar komen van nieuwe foerageergebieden). De werkzaamheden worden alleen bij daglicht uitgevoerd, waardoor als gevolg van verstoring door geluid, licht of beweging geen extra foerageergebied verloren gaat. Het permanente/ tijdelijke verlies van foerageergebied leidt niet tot verlaten van de aanwezige burchten door Das.

19. Waarom worden verblijfplaatsen van de otter wel verwacht in deelgebied Lange KampenBurcht, maar niet in het plangebied (deelgebied Rheezermaten)? Waarom is de otter niet aanwezig in het plangebied?

Notitie

Otter is binnen beide deelgebieden (Rheezermaten en Lange Kampen-Brucht) aanwezig. Dit blijkt ook uit bekende verspreidingsgegevens in de NDFF. Verblijfplaatsen zijn vooral te verwachten op rustige plekken met veel dekking in de vorm van dichte oevervegetaties en bosschages in de directe nabijheid van open water. Qua rust en dekking wordt alleen de meander in deelgebied Lange Kampen-Brucht geschikt geacht als voortplantingsplek. Hier is een zeer dichte vegetatie aanwezig aan de rand van de meander en er geen recreatiedruk op dit gebied. Langs overige meanders kunnen mogelijk wel dagrustplaatsen aanwezig zijn. Langs de Vecht zelf wordt de kans op dagrustplaatsen gering geacht, omdat weinig dekking in de vorm van dichte oevervegetatie aanwezig is. Locaties van dagrustplaatsen verschillen per dag, waardoor bij dagrustplaatsen geen sprake is van 'vaste' rust- en verblijfplaatsen.

20. Langs de Vecht zelf is volgens u mogelijk wel tijdelijk een negatief effect te verwachten door verlies van foerageergebied van de otter. Door de kale oevers in de eerste jaren is mogelijk minder voedsel beschikbaar, hoewel vis voor de otter vermoedelijk wel makkelijker te vangen is. Binnen het territorium blijft echter ruim voldoende alternatief leefgebied aanwezig om dit beperkte verlies op te vangen. U dient dit beter te beschrijven, want nu is het niet goed toetsbaar. U dient op kaart aan te geven waar foerageergebied aanwezig is, en waar foerageergebied (tijdelijk) verloren gaat.

Otters hebben een groot territorium. De doorsnee van een leefgebied van mannetjes is doorgaans gemiddeld 15 kilometer en dat van vrouwtjes 7 kilometer⁷. Binnen het onderzoeksgebied wordt in de Vecht over een lengte van circa 3 kilometer werkzaamheden uitgevoerd. Binnen dit gebied blijven de oevers van de Vecht deels eenzijdig behouden (lengte circa 1,6 km), blijven alle oude afgesneden Vechtmeanders gehandhaafd en wordt nieuw leefgebied ontwikkeld door het deels opengraven van dichtgegroeide Vechtmeanders in de Rheezermaten. Op basis van de gemiddeld grootte van een otterterritorium bevindt zich buiten het onderzoeksgebied ook nog ruim 4 kilometer (of in het geval van een mannetje: ruim 12 kilometer) leefgebied. Omdat de Vecht tijdens de werkzaamheden ook geschikt blijft als foerageergebied (veel stromingsminnende vissoorten zijn niet afhankelijk van begroeiing) blijven voor Otter ook voldoende foerageermogelijkheden beschikbaar binnen het onderzoeksgebied.

Wel is van belang dat de werkzaamheden overdag (bij daglicht) worden uitgevoerd om verstoring van foeragerende otters tijdens de nachtelijke uren te voorkomen.

21. De Vecht vormt een onderdeel van het leefgebied van de otter. De otter verplaatst zich door gebruik te maken van de Vecht. Welke negatieve effecten treden op wanneer de loop van de Vecht wordt verlegd? Zal de otter tijdens het verleggen van de Vecht nog wel migreren?

Otter is een opportunistische soort die zandige oevers niet schuwt. Dit blijkt ook uit otterwaarnemingen langs de Regge in 2014-2015. Langs de Regge bij Ommen is op het traject tussen Nieuwe brug-stuw Marsweg in 2014-2015 een grootschalig herinrichtingsproject uitgevoerd. Hierbij zijn nieuwe meanders in de Regge aangelegd over een lengte van ruim 3.500 meter. Tijdens en direct na de herinrichting zijn hier sprainten en prenten van Otter op de oevers van de Regge waargenomen. Hieruit is op te maken dat kale, zandige oevers van rivieren geen barrières opwerpen voor Otter.

---

⁷ <http://www.zoogdiervereniging.nl/de-otter-lutra-lutra>.

Notitie

Wel is van belang dat de werkzaamheden overdag (bij daglicht) worden uitgevoerd om verstoring van migrerende otters tijdens de nachtelijke uren te voorkomen. Als deze voorzorgsmaatregel in acht wordt genomen, kan Otter tijdens het verleggen van de Vecht ook blijven migreren langs de Vecht.

Knoflookpad en poelkikker

22. In de Rheezermaten verdwijnt volgens u mogelijk overwinterings- en foerageergebied (landhabitat) binnen het onderzoeksgebied door het graven van nieuwe meanders in de Vecht en het aanbrengen van reliëf voor ontwikkeling van stroomdalgraslanden op een akker. Het belangrijkste deel van het overwinteringsgebied in de vorm van het rivierduin blijft echter wel behouden. Ik verzoek u dit alles duidelijker te maken. Ik verzoek u daarom op kaart aan te geven waar mogelijk overwinterings- en foerageergebied (tijdelijk en permanent) verloren gaan, en waar mogelijk overwinterings- en foerageergebied onaangetast blijft.

23. Heeft het al dan niet tijdelijke verlies van landhabitat een effect op de ecologische functionaliteit van de te behouden voortplantingsplaatsen? U moet dit nader onderbouwen.

In figuur 5 is inzichtelijk gemaakt waar overwinterings- en foerageergebied van Knoflookpad verdwijnt/ gehandhaaft blijft/ ontwikkeld wordt.

Notitie

24. Zijn alle wateren waar de knoflookpad in kan voortplanten onderzocht? Vormen alleen de onderzochte poelen in het plangebied voortplantingswater? Of zijn rivierarmen en sloten ook in potentie geschikt als voortplantingswater? Ik verzoek u dit nader te onderbouwen. Zijn alle potentieel geschikte voortplantingswateren onderzocht op aanwezigheid van de knoflookpad?

Alle potentiële voortplantingswateren zijn onderzocht (zie figuur 6). Het gaat met name om poelen, maar ook is een aantal visarme, rijk begroeide meanders onderzocht. Sloten zijn niet onderzocht, aangezien dergelijke wateren niet geschikt zijn als voortplantingswater.

Figuur 6: Onderzochte wateren Knoflookpad

25. Leiden de plannen tot hydrologische veranderingen ten aanzien van de te behouden poelen waar de knoflookpad aanwezig is? Is er bijvoorbeeld sprake van vernatting of verdroging van deze poelen, of komen deze poelen meer onder invloed van overstromingen van de Vecht te staan?

De plannen leiden niet tot hydrologische veranderingen (zie antwoord bij vraag 12) en daarmee aantasting van poelen met Knoflookpad.

26. In het Activiteitenplan staat dat het leefgebied vrijwel direct na de ingreep weer geschikt is als landhabitat voor de knoflookpad. Ik verzoek u dit nader te onderbouwen. In deze onderbouwing dient u in ieder geval weer te geven hoe lang het duur voordat aangetast landhabitat weer geschikt is voor de soort.

Knoflookpad gebruikt goed graafbare grond als landhabitat. Het gaat bijvoorbeeld om rivierduinen met open zandige plekken en akkers. Doordat voor de aanleg van rivierduinen ook goed graafbare grond wordt gebruikt, zijn de nieuwe rivierduinen direct na de aanleg al geschikt als overwinteringsplek en landhabitat voor Knoflookpad.

27. In het Activiteitenplan staat dat voortplantingswater en overwinteringslocaties niet worden aangetast door de werkzaamheden. U dient toe te lichten waarom overwinteringsplekken niet aangetast worden.

Notitie

De voortplantingswateren worden niet aangetast (zie paragraaf 6.1.2 van het Activiteitenplan). In de betreffende paragraaf is aangegeven dat overwinteringsplekken mogelijk wel verloren gaan.

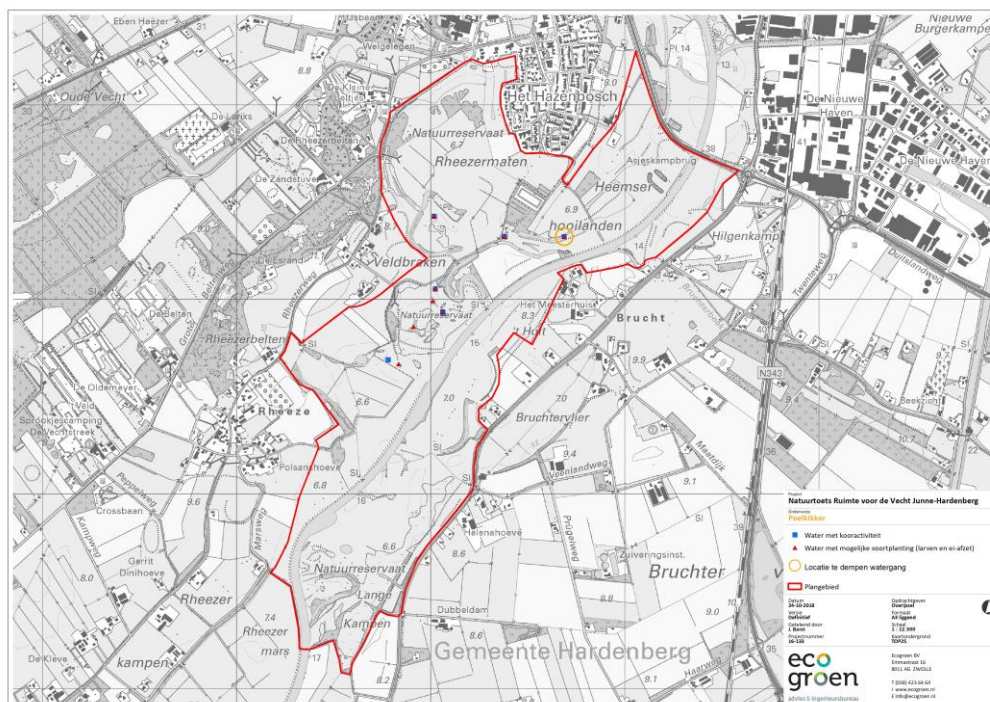
28. Aantasting van overwinteringsplekken van de poelkikker vindt volgens u niet plaats, omdat singels en bosgebieden op hogere vorstvrije delen gehandhaafd blijven. Zijn er ook singels en bosgebieden op niet vorstvrije delen aanwezig die wel gekapt verwijderd of onder water komen te staan?

Kap van niet vorstvrije singels en bosgebieden vindt alleen plaats op > 500 meter van voortplantingswateren van Poelkikker. Gewoonlijk vindt overwintering van Poelkikker plaats binnen een afstand van 200 meter van hun voortplantingswateren plaats, met uitschieters tot 500 meter als het tussenliggende gebied niet geschikt is als overwinteringsplek. Hierdoor is geen aantasting van overwinteringsplekken van poelkikker te verwachten door de werkzaamheden.

29. Hoeveel exemplaren van de poelkikker zijn aanwezig in het te dempen voortplantingswater?

30. Figuur 6.3 van het activiteitenplan: De gele cirkel, die ligt buiten plangebied. Klopt dat? Indien dit niet het geval is, dan verzoek ik u een nieuwe kaart met de juiste locatie te maken.

Tijdens het veldbezoek op 21 juni 2016 zijn in het betreffende water 4 roepende poelkikkers aangetroffen. Verwacht wordt dat de populatie ter plekke bestaat uit 4-12 dieren. De precieze locatie van de te dempen watergang is weergegeven in figuur 6.

Figuur 6: Te dempen voortplantingswater Poelkikker

Notitie

31. Wanneer worden de nieuwe poelen voor de knoflookpad en poelkikker aangelegd? En wanneer zijn deze weer geschikt als voortplantingswater voor deze soorten? Hoe lang duurt het voordat beide soorten eieren in deze wateren kunnen afzetten?

Nieuwe poelen worden tijdens de werkzaamheden aangelegd. Zowel Poelkikker als Knoflookpad kunnen zich in recent aangelegde poelen voortplanten. Zo plant Knoflookpad zich al jaren succesvol voor in weinig begroeide zwembijver in de boswachterij Staphorst (eigen waarneming), waardoor succesvolle voortplanting vrij snel mogelijk is na aanleg van een poel (binnen een jaar). Poelkikker treffen we regelmatig aan in 1-3 jaar oude waterpartijen. Voor Poelkikker verwachten we dat succesvolle voortplanting binnen circa 3 jaar na aanleg van een poel mogelijk is.

Recreatie

32. De recreatieve druk in het plangebied zal na uitvoering groter worden door:

- *Het aanleggen van een fietspad (asfalt) met wandelpad met puinverharding;*
- *Het aanleggen van een dijkje met verhoogd fietspad;*
- *Het aanleggen van een wandelpad met puinverharding in sporen en een uitzichtpunt met kijkscherm.*

Wat zijn hiervan de effecten op de huidige verblijfplaatsen van de das, otter en de buizerd? En wat is het effect hiervan op het foerageergebied van deze soorten. U dient daarom een effect beoordeling te maken.

Das

De nieuwe wandel- en fietspaden liggen op ruim 80 meter afstand van dassenburchten. De burchten liggen in een begrazingseenheid en zijn voor recreanten niet vrij toegankelijk. De fiets- en wandelpaden zijn recreatieve routes en vormen geen doorgaande routes (worden ook niet verlicht). Daardoor wordt ook niet verwacht dat de routes tijdens nachtelijke uren - als Das actief is - door recreanten gebruikt worden. De aanwezigheid van een nieuw element (pad met bermen) biedt op termijn juist extra foerageermogelijkheden voor Das.

Otter

De nieuwe wandel- en fietspaden liggen op vrijwel alle plekken op ruime afstand van leefgebied van Otter. In de toekomstige situatie liggen nieuwe wandel- en fietspaden en leefgebied van Otter alleen dichtbij elkaar ter hoogte van de Asjeskampbrug en het aan te leggen uitzichtpunt aan de zuidzijde van de Rheezermaten. De fiets- en wandelpaden zijn recreatieve routes en vormen geen doorgaande routes (worden ook niet verlicht). Daardoor wordt ook niet verwacht dat de routes tijdens nachtelijke uren - als Otter actief is - door recreanten gebruikt worden.

Buizerd

De nieuwe wandel- en fietspaden liggen op circa 50 meter afstand van twee Buizerdnesten. Negatieve effecten op de Buizerdnesten worden niet verwacht (zie antwoord bij vraag 32). Roofvogels als Buizerd gebruiken doorgaans een zone van ca. 1.000 meter rondom de broedplaats als foerageergebied bestaande uit bossen en graslanden. Door de werkzaamheden gaat weliswaar zeer beperkt foerageergebied verloren, maar de aanleg van een nieuw element (pad met bermen) bieden ook extra foerageermogelijkheden in perioden dat de paden minder in gebruik zijn als recreatieve route.

33. Er wordt een wandelpad aangelegd op circa 50 meter van twee buizerdhorsten. Deze nesten zijn jaarrond beschermd. Het wandelpad zal echter niet leiden tot het opzettelijk vernielen, wegnemen en beschadigen van nesten. Er

Notitie

vindt volgens u hooguit additionele verstoring plaats. Deze verstoring zal geen afbreuk doen aan de gunstige staat van instandhouding van de buizerd, die zeer algemeen voorkomt in de regio en geheel Nederland. Het aanvragen van een ontheffing is volgens u hierom niet noodzakelijk. U dient te beter te motiveren. Waarom verlaten de broedpaartjes van de buizerd de nesten door verstoring niet? Indien de verstoring dermate is dat broedende buizerds verstoord worden, of waardoor de buizerd op andere plekken zal gaan broeden, dan verzoek ik u aanvullend ontheffing aan te vragen voor deze soort. Ik merk op dat het verlenen van ontheffing in dit geval wellicht niet mogelijk is. In dat kader verzoek ik u om het wandelpad anders aan te leggen, waardoor de verstoring op het voorkomen wordt?

Tijdens verschillende onderzoeken van Ecogroen is gebleken dat bewoonde nestlocaties van Buizerd op 50 meter of minder afstand van verstoringsbronnen als wegen en woningen liggen. Zo zijn langs de N48 bij Ommen twee bewoonde nestlocaties van Buizerd aanwezig op circa 40 meter afstand van de weg⁸. Kenmerkend voor beide locaties is dat bos ligt tussen de weg en de nestlocaties. Het tussenliggende bos zorgt voor afscherming/ wegnemen van verstorende invloed. De verstoringsafstand van 75 meter die in het Kennisdocument Buizerd wordt gehanteerd, kan in bepaalde gevallen dus ook kleiner zijn.

In voorliggende situatie ligt in beide gevallen ook bosgebied tussen het nieuwe pad en de nestlocatie, waardoor de nestlocaties van het pad worden afgeschermd van verstorend gebruik van de paden. Door het tussenliggende bos worden de nestlocaties niet verlaten door ingebruikname van het pad en is er geen noodzaak om de paden anders aan te leggen.

34. Er is nog geen aannemer gevonden voor het werk, en er is nog geen ecologisch werkprotocol opgesteld. Hierdoor zijn de mitigerende maatregelen nog niet helder en gedetailleerd genoeg. Ik verzoek u daarom om antwoord te geven op onderstaande vragen:

- ***De planning en alle werkzaamheden binnen het mogelijke leefgebied van waterspitsmuizen worden uitgevoerd onder begeleiding van een deskundige op het gebied van waterspitsmuizen. Graag op kaart aangeven waar mogelijk leefgebied van de soort is?***

Voor de kaart met geschikt leefgebied verwijzen we naar figuur 3 bij vraag 11.

- ***De vegetatie langs geschikt leefgebied van de waterspitsmuis moet in september (na het voorplantingsseizoen) kort worden gemaaid en kort worden gehouden, zodat het leefgebied ongeschikt wordt voor waterspitsmuis. Wat is kort? Wat wordt bedoeld met de vegetatie langs geschikt leefgebied? Hoe wordt er gemaaid/met welk materiaal. Hoe wordt voorkomen dat rondlopende amfibieën (zoals mogelijk de knoflookpad) niet gedood worden door het maaien van vegetatie?***

De werklocaties binnen leefgebied van Waterspitsmuis liggen op grote afstand van voortplantingswateren van Knoflookpad, Poelkikker en Heikikker waardoor geen rondlopende amfibieën te verwachten zijn.

---

⁸ Apperloo, R. (2018). Activiteitenplan herinrichting N340 - N48. Ontheffingsaanvraag ruimtelijke ingrepen Wet Natuurbescherming, onderdeel soortbescherming. Rapport 17-445. Ecogroen bv Zwolle.

Notitie

Kort maaien is binnen leefgebied van Waterspitsmuis nauwelijks mogelijk. De oude meander is dermate moerassig is, dat de kans op wegzakken van medewerkers erg groot is. Machinaal maaien leidt - door de moerassige omstandigheden - naar verwacht juist voor vergrote kans op het doden van individuen. We stellen voor om de aanleg van open waterdelen in de meander uit te voeren met de volgende mitigerende maatregelen:

1. Vrijkomend materiaal wordt niet in leefgebied van Waterpitsmuis gedeponeed.
  2. Er wordt één richting opgewerkt zodat eventueel aanwezige waterspitsmuizen kunnen vluchten.
  3. Bij afvoer van vrijkomend materiaal wordt af te voeren materiaal gecontroleerd op achtergebleven waterspitsmuizen. Indien aanwezig worden deze weggevangen (met schepnet en handschoenen) en in veiligheid gebracht in leefgebied waar geen werkzaamheden plaatsvinden.
- ***Tijdens de werkzaamheden moeten vluchtplaatsen voor waterspitsmuis altijd beschikbaar blijven. Wat bedoelt u met een vluchtplaats? Aan welke definities/omstandigheden wilt u deze vluchtplaatsen laten voldoen?***

Vluchtplaatsen bestaan uit een alternatieve verblijfplaats buiten het werkgebied. Waterspitsmuis kan naar dergelijke plekken vluchten als de werkzaamheden worden opgestart. Een geschikte vluchtplaats is binnen 50 meter van het werkgebied aanwezig. Door de aannemer wordt in richting van de te handhaven vluchtplaatsen gewerkt.

- ***De planning en alle werkzaamheden binnen het leefgebied van knoflookpad worden uitgevoerd onder begeleiding van een deskundige op het gebied van knoflookpadden. Is deze deskundige altijd in het veld aanwezig? In welke gevallen is deze deskundige aanwezig in het veld, en wanneer niet?***

De deskundige op het gebied van knoflookpadden is alleen aanwezig op het moment dat gewerkt wordt binnen het leefgebied van Knoflookpad of als knoflookpadden binnen het leefgebied weggevangen moeten worden. Daarnaast is de ecologisch toezichthouder op afroep beschikbaar als binnen het werk onverwacht een Knoflookpad wordt aangetroffen door de aannemer.

- ***Het werkterrein wordt tijdens het voortplantingsseizoen van knoflookpad en voorafgaand aan de werkzaamheden afgeschermd/ uitgerasterd met een amfibieënscherm. U dient aan te geven waar dergelijke schermen worden geplaatst, wat de afmetingen van deze schermen zijn en van welk materiaal deze schermen zijn. Ook dient u aan te geven hoeveel emmers u per meter gaat inzetten.***
1. Rondom rijroutes door landhabitat en rondom af te graven landhabitat (zie figuur 5: verlies potentieel overwinteringsgebied) wordt een raster geplaatst op aanwijzing van de ecologisch toezichthouder. Het raster bestaat uit glad, stevig plastic dat 10 centimeter is ingegraven en minimaal 40 centimeter boven de grond uitkomt en langs paaltjes wordt gespannen.
  2. Het wegvangen van knoflookpad binnen het werkgebied vindt zo snel mogelijk plaats na het gereedkomen van het raster.
  3. Per 10-15 meter raster wordt 1 emmer ingegraven. Emmers worden dagelijks gecontroleerd mits geopend. Indien geen dagelijkse controle plaatsvindt dan worden de emmers afgesloten met een deksel. Alle emmers worden voorzien van laagje strooisel om amfibieën een tijdelijke schuilplek te bieden tot de volgende controle en gaatjes in de bodem om regenwater af te kunnen voeren.
  4. Aanvullend op het vangen met emmers worden tijdens nachtelijke controles dieren handmatig weggevangen binnen het werkgebied.

Notitie

5. Gevangen dieren worden verplaatst naar te handhaven landhabitat op zo groot mogelijk afstand van het werkgebied.
  6. Het wegvangen van knoflookpadden gaat door, totdat tijdens twee controleronden met geschikte weersomstandigheden (vochtige nachten) geen knoflookpadden meer worden gevangen.
- *Het werkteerrein wordt voorafgaand aan de werkzaamheden onderzocht op geschikt overwinteringsbiotoop (droge, zandige gebieden en plekken). Dergelijke plekken worden op aanwezigheid van dieren onderzocht en hiervoor worden passende maatregelen genomen en zoveel mogelijk intact gelaten. Hoe wordt dan geborgd dat overwinteringshabitat van de knoflookpad behouden kan blijven op plekken waar de werkzaamheden worden uitgevoerd? Daarnaast is het vinden van knoflookpadden in landhabitat erg lastig, en de aanwezigheid op het land kan dan ook slecht aangetoond worden. Waarom wordt potentieel overwinteringsbiotoop niet standaard behouden?*

Door de voorgestelde voorzorgsmaatregelen (combinatie van scherm met emmers en nachtelijke controles) is Knoflookpad effectief weg te vangen uit het afgerasterde gebied. Inpassen van potentieel overwinteringsbiotoop is niet mogelijk, omdat anders de hermeandering van de Vecht niet op de gewenste wijze uitgevoerd kan worden. Bovendien gaat het slechts om een beperkte oppervlakte en neemt de oppervlakte landhabitat op termijn in kwaliteit en oppervlakte toe (zie ook beantwoording vraag 22).

- *U gaat wateren vergraven of dempen waar (mogelijk) poelkikkers aanwezig zijn. U heeft echter niet aangegeven hoe u deze werkzaamheden zorgvuldig wilt uitvoeren. Ik verzoek u daarom te omschrijven hoe dergelijk wateren worden gedempt of vergraven, en hoe aanwezige poelkikker worden weggevangen. Wellicht kunt u daarbij aansluiten bij de handelwijzen die in het kennisdocument van de poelkikker (van BIJ12) worden beschreven.*

De watergang met Poelkikker wordt gedempt in de overwinteringsperiode van Poelkikker (half oktober tot en met half maart). In deze periode overwintert de soort elders en is dan niet in de betreffende wateren aanwezig.

